

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№12

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2025-yil, dekabr.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA DAVRIDA TIJORAT BANKLARI LIKVIDLILIK XAVFINI BOSHQARISHI.....	44
Baxromov Nodirjon Muxammadamin o'g'li	
TURIZM XIZMATLAR BOZORI ISTE'MOLCHILARINI SEGMENTLASH USULI ASOSIDA DIVERSIFIKATSIYA KONSEPSIYASINI ISHLAB CHIQISH.....	48
Maxmudova Aziza Pirmamatovna	
"INNOVATSION AGROTEKNOLOGIYALAR VA "YASHIL IQTISODIYOT" TAMOIYILLARI ASOSIDA G'ALLA YETISHTIRISH BARQARORLIGINI BAHOLASH.....	53
Turayeva Gulizahro	
АНАЛИЗ ЦЕНОБРАЗОВАНИЯ НА ЗЕРНОВЫЕ ПРОДУКТЫ ПО ДАННЫМ МАРКЕТИНГОВЫМ ИСЛЕДОВАНИЯМ (НА ПРИМЕРЕ НАМАНГАНСКОЙ ОБЛАСТИ).....	57
Баҳриддинов Жаҳонгирбек Равшанжон ўғли	
KICHIK BIZNES RIVOJINI TA'MINLASHDA BOZOR INFRATUZILMALARINING AHAMIYATI.....	62
G'aniyev Botir Baxtiyorovich, Zakirova Gulnora Mirzaliyevna	
KICHIK SANOAT ZONALARI FAOLIYATINI SAMARALI BOSHQARISH METODOLOGIYASI VA YO'LLARI.....	67
Shodmonqulov Kamoliddin Murodillaevich	
INNOVATION FAOLIYAT XARAJATLARINING BUXGALTERIYA HISOB VA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH.....	73
Mustafoev Akbar Mustafo o'g'li	
MAHSULOT DIVERSIFIKATSIYASI VA LOGISTIKA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH ASOSIDA EKSPORT POTENSIALINI OSHIRISH YO'LLARI.....	78
Maxkamov Ibrayim, Jo'raboyeva Shohida Kamoliddin qizi	
REKLAMA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI MARKETING STRATEGIYALARI ROLI.....	83
Abduxalilova Laylo To'xtasinovna, Raxmonqulova Shahrizoda	
SIRKULAR IQTISODIYOTDA YOPIQ SIKL NAZARIYASINING ROLI.....	87
Sodikov Zokir Rustamovich	
YASHIL TEKNOLOGIYALARNI JORIY ETISHDA MOLIVAVIY RAG'BATLAR VA ULARNING NATIJALARI.....	92
Axmadjonova Gulmira Xabibulla qizi	
MAMLAKAT IQTISODIYOTI RIVOJLANISHIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING ROLI.....	97
G'aniyev Baydulla Toshmurodovich	
АНАЛИЗ ПОДХОДОВ ЦЕНТРАЛЬНЫХ БАНКОВ К РЕГУЛИРОВАНИЮ ИННОВАЦИОННЫХ БАНКОВСКИХ ПРОДУКТОВ: СРАВНЕНИЕ УЗБЕКИСТАНА И МЕЖДУНАРОДНОЙ ПРАКТИКИ.....	101
Даулетиярова Шахло	
СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ РЫНКА ЦЕННЫХ БУМАГ УЗБЕКИСТАНА.....	109
Кадилова Хадича Тураевна	
XORIY MAMLAKATLARINING IQTISODIYOTNI UGLERODSIZLASHTIRISH STRATEGIYALARI: O'ZBEKISTON UCHUN TAKLIFLAR.....	115
D.X. Pulatov, F.E.Shamsiyev	
O'ZBEKISTONDA ISLOM MOLIVASI: MUAMMOLAR VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	125
Sattorov Ixtiyor Ochilovich, Karimov Shohruh Yo'ldoshali o'g'li	
HISOB SIYOSATI TARKIBIY TUZILISHI MASALALARI.....	133
Botirova Raximaxon Abdujabbarovna	
QURILISHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING MOLIVAVIY TAHLILI.....	136
Musayeva Shoirazimovna	

KICHIK SANOAT ZONALARINI RIVOJLANTIRISH ORQALI AHOLI TURMUSH FAROVONLIGINI OSHIRISH.....	144
Axmedov Oybek Turgunpulatovich	
O'ZBEKISTON SUG'URTA BOZORI PORTFELI TAHLILI.....	149
Madraximov Ilxom Kamilovich	
FOYDA SOLIG'INING O'ZIGA XOS MUAMMOLI JIHATLARI.....	154
Zaripov Xusan Baxodirovich	
AGRAR SEKTORNI INNOVATSION MODERNIZATSIYA QILISHDA INVESTITSIYA OQIMLARINI BOSHQARISH MODELLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	159
Xamrayev Quvvat Iskandarovich	
OLIY TA'LIM XIZMATLARI BOZORIDA MARKETING TADQIQODLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	163
Jalilov Jamshid G'anijonovich, Safarov Zavqiddin Zokir o'g'li	
MINTAQA SANOAT TARMOG'I RIVOJLANISHINING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI.....	168
Xayitboev Abror Quvondiqovich	
РОЛЬ СМЕШАННОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ (BLENDED FINANCE) В ПОВЫШЕНИИ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ КОММУНАЛЬНЫХ УСЛУГ: УРОКИ РАЗВИВАЮЩИХСЯ СТРАН.....	174
Гулмаматова Дурдона Шерали кизи	
KORXONALARDA STRATEGIK BOSHQARUV.....	180
Musayeva Dilnoza Dilshatovna	
BANK TIZIMIDA MARKETING AHAMIYATI VA BANK MARKETINGI.....	184
Usubjonov Zaxriddin Vasliddin o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN XORJIY KREDIT MABLAG'LARINI JALB KILISH HUQUQIY JIHATLARI.....	189
Qulliyev Anvar Zayniddinovich	
TIJORAT BANKLARINI TRANSFORMATSIYALASH SHAROITIDA CHAKANA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI.....	194
Alimov Umid O'ktambayevich	
MAHSULOTLARNING RAQAMLI PASPORTI TIZIMINI JORIY ETISH OMILLARI VA TO'SIQLARI.....	200
Avloqulova Sadoqat Sobirjon qizi	
KORXONALARDA FOYDA VA ZARARLARNI TAHLIL QILISHDA INNOVATSION METODLAR AHAMIYATI.....	207
Ernazarov Ortiq Eshnazarovich, Farog'at Xo'jabekova	
ВЛИЯНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА НА ЭКОНОМИЧЕСКОЕ БЛАГОСОСТОЯНИЕ, А ТАКЖЕ НОВЫЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ.....	212
Остонов Егамберди	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA INNOVASION TEXNOLOGIYALARNI INTEGRATSIYALASH: MOHIYATI VA RIVOJLANISH IMKONIYATLARI.....	218
Xakimova Xulkar Xamidovna	
QORAQALPOG'ISTON VA XORAZM OZIQ-OVQAT SANOATINING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI HAMDA UNI YANADA RIVOJLANTIRISH YO'LLARI.....	224
Tleuov Niyetulla Raxmanovich	
OILAVIY KORXONALARNING IQTISODIY TIZIMDAGI O'RNI.....	230
Shadiyeva Gulnora Mardiyevna, Rustamova Zarina Rustamovna	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA O'ZBEKISTON OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MARKETING FAOLIYATINI MODELLASHTIRISH VA BOSHQARISH MEXANIZMLARI.....	234
Sadikov Shoxrux Shuxratovich	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASI KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISHDA RAQAMLI XIZMATLARNING AHAMIYATI.....	238
Asenbaeva Aydaygul Edenbaevna	

XIZMAT KO'RSATISH SOHASI KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISHDA RAQAMLI XIZMATLARNING AHAMIYATI

Asenbaeva Aydaygul Edenbaevna

i.f.f.d, v.b.dotsent, "Iqtisodiyot, buxgalteriya hisobi va audit" kafedrası mudiri,
SamDVMCHBU TF.

aydayasenbaeva@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-986-386X>

Annotatsiya. Mazkur maqolada xizmat ko'rsatish sohasida raqobatbardoshlikni oshirishda raqamli xizmatlar va innovatsion rivojlanish mexanizmlarining ahamiyati tahlil qilinadi, ularning samaradorlikka ta'sirini asoslovchi ilmiy dalillar keltiriladi hamda amaliy takliflar ishlab chiqiladi.

Kalit so'zlar: raqamli iqtisodiyot, servis, raqobat, integratsiya, innovatsiya, salohiyat, transfotsiya jarayoni, onlayn savdo, big data, robotlashtirish.

Abstract. This article analyzes the importance of digital services and innovative development mechanisms in increasing competitiveness in the service sector, provides scientific evidence substantiating their impact on efficiency, and develops practical proposals.

Key words: digital economy, service, competition, integration, innovation, potential, transformation process, online trade, big data, robotization.

Аннотация. В статье анализируется значение цифровых услуг и механизмов инновационного развития в повышении конкурентоспособности сферы услуг, приводятся научные данные, обосновывающие их влияние на эффективность, и разрабатываются практические предложения.

Ключевые слова: цифровая экономика, услуга, конкуренция, интеграция, инновации, потенциал, процесс трансформации, онлайн-торговля, большие данные, роботизация.

KIRISH

So'nggi yillarda xizmat ko'rsatish sohasi global iqtisodiyotning eng rivojlanayotgan tarmoqlaridan biriga aylandi. Jahon banki va boshqa xalqaro tashkilotlar ma'lumotlariga ko'ra, 2023-yilda 178 ta davlatlarda o'rtacha ko'rsatkich bo'yicha xizmatlar sektori GDPda 56,06 % ni tashkil etgan va bu ko'rsatkich yalpi ichki mahsulotdagi ulushi ishlab chiqarish va qishloq xo'jaligi tarmoqlaridan sezilarli darajada yuqori. Bu holat xizmat ko'rsatish sohasida raqobatbardoshlikni oshirish masalasini dolzarb qilib qo'ymoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Xizmat ko'rsatish va servis sohasi rivojlanishining ilmiy-metodologik jihatlari xorijlik olimlar[1], jumladan: M.Boden, I.Miles, B.Yeichengreyen, P.Gupta, F.Yeschenbach, B.Xoyekman, Y.Ye.Triplett, B.P.Bosvortx, F.Kotler, R.Normann, T.A.Agapova, S.F.Seregina, K.X.Xaksever, B.R.Render, R.S.Rassel va boshqalar tomonidan tadqiq qilingan.

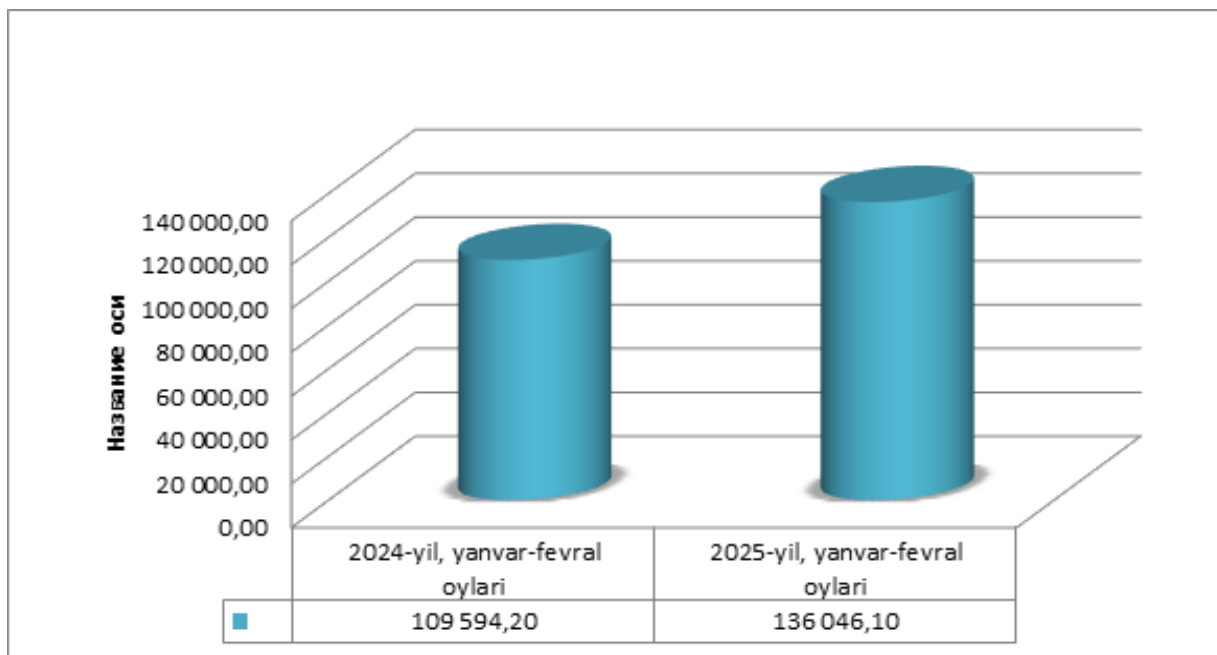
TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda, xizmat ko'rsatish korxonalari raqobatbardoshlik salohiyatini oshirishda raqamli xizmatlarning samaradorligi nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilingan. Tadqiqot jarayonida mavzuning mohiyati tahliliy, statistik, qiyosiy va empirik metodlardan foydalanilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Hozirgi kunda aholining yashash darajasini yaxshilanganligi sababli, turli hil tovar va xizmatlarga bo'lgan talab va ehtiyojlarning ortib bormoqda. Moddiy jihatdan ta'minlangan iste'molchilar o'zlarining hayot sifatini ta'minlash maqsadida keng assortimentdagi zamonaviy xizmatlarga katta talabgor hisoblanadi. Bu esa xizmat ko'rsatish sohasida faoliyat ko'rsatayotgan korxonalarning barqaror rivojlantirishni hamda aholini xizmatlar sifatini oshirish orqali iste'molchilarning turli xildagi talablarini to'liqroq qondirish imkoniyatini yaratmoqda (1-rasm). Mamlakatimizda 2025-yil yanvar-fevral oylarida ko'rsatilgan xizmatlar hajmi 136046,1 mlrd.so'mni tashkil etgan bo'lib, 2024-yilning mos davriga solishtirganda o'sish sur'ati 112,2%ni tashkil etib uning hajmi 26451,9 mlrd.so'mga o'sish qayd etilgan[2].

1-rasm. Ko'rsatilgan bozor xizmatlarining o'sish sur'ati dinamikasi.

Yuqorida keltirilgan ma'lumotlar asosida shuni ta'kidlash joizki, xizmatlar sohasi- davlat iqtisodiyotining rivojlanishida ustuvor yo'nalishlari sifatida tan olinmoqda. Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 27-fevraldagi "Xizmatlar sohasi barqaror rivojlanishi uchun qulay shart-sharoitlar yaratishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" PQ-78-son qarorida mamlakatimiz iqtisodiyotida xizmatlar sohasi ulushini oshirish bo'yicha maqsadli parametrlari belgilangan. Mazkur qonun doirasida, xizmatlar sohasini rivojlantirish maqsadida, tijorat banklari tomonidan 67,5 trillion so'm kredit mablag'lari ajratish reja qilingan edi. Bundan ko'rinib turganidek, davlat iqtisodiyotida xizmatlar sohasini rivojlantirish uchun juda katta e'tibor qaratilyabdi.

Bugungi kunda xizmat ko'rsatish sohasida xo'jalik subyektlarining mehnat unumdorligini oshirish, ularning faoliyati samaradorligiga erishish, tejankor texnologiyalarni amaliyotga joriy qilish, raqamli xizmatlarni kengaytirish, xizmatlar sifati va raqobatbardoshligini ta'minlash, iste'molchilar talabini to'liq qondirish kabi masalalar dolzarb ahamiyatga ega muammolar sirasiga kiradi. Shuningdek, iqtisodiy o'sishga erishishning ustuvor vazifasi sifatida milliy va xalqaro bozorlarda xizmatlar raqobatbardoshligini oshirish va eksportini ko'paytirish alohida ahamiyatga ega[3]. Ayniqsa, raqamli transformatsiya jarayonlari va innovatsion mexanizmlarning keng joriy etilishi ushbu sohaning samaradorligi, sifat darajasi va iste'molchilar ehtiyojiga moslashuvchanligini ta'minlamoqda. Shuningdek, sohada faoliyat yuritayotgan xo'jalik sub'ektlarining milliy va xalqaro bozorlarda raqobatbardoshligini oshirish, xizmatlar sifatini yaxshilash orqali iste'molchilar talabini to'liq qondirish, xizmatlar eksportini ko'paytirish Respublikada iqtisodiy barqarorlikka erishishda muhim ahamiyatga ega[4]. Ushbu jihatlarni inobatga olgan holda xizmat ko'rsatish sohasida raqamli iqtisodiyot va innovatsion iqtisodiyot aspektlari integratsiyasini ta'minlash, sohaning kelajakda rivojlanish istiqbollari ijobiy ta'sirini ko'rsatadi.

Raqamli iqtisodiyot sharoitida xizmat ko'rsatish sohasi tarmoq korxonalari faoliyatining natijadorligi istiqbolli strategiyani ishlab chiqilganligiga bog'liq holda, uni realizatsiya qilish yuqori boshqaruv rahbariyatining asosiy vazifasi hisoblanadi. Ayniqsa, "Raqamli iqtisodiyot-2030" startegiyasining qabul qilinishi ushbu yo'nalishni yangi bosqichga olib chiqish imkoniyatini yaratib berdi. Xizmat ko'rsatish sohasi korxonalarini rivojlantirishning

ijtimoiy va iqtisodiy mexanizmi ekzogen va endogen muhitning o'zgarish shart-sharoitlariga bog'liq bo'lib, xizmatlar bozorida yuqori mavqeni ushlab qolish imkonini yuzaga keltiradi[5].

Raqamli xizmatlar (onlayn bank xizmatlari, elektron savdo, masofaviy ta'lim, telemeditsina va boshqalar) bugungi kunda iqtisodiy samaradorlikni oshirish, xizmat ko'rsatish sifatini yaxshilash hamda iste'molchilarga qulay sharoit yaratishda muhim omilga aylangan. Masalan, Click kompaniyasi (onlayn to'lov tizimi) 2024-yilda 295,1 mlrd so'm sof foyda oldi. Kompaniyaning yillik tushumi 42,8 foizga oshib, 516,4 mlrd so'mga yetgan. Shu bilan birga, innovatsion rivojlanish mexanizmlarini qo'llash orqali xizmat ko'rsatish sohalarida yangi qiymat zanjirlari shakllanmoqda, raqobat muhitining barqarorligi kuchaymoqda va xalqaro standartlarga mos xizmatlar taklif etilmoqda.

Media bozorga kiritilayotgan investitsiyalar hajmi, mlrd.so'm

2-rasm.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatmoqdaki, xizmat ko'rsatish sohasining raqobatbardoshligini oshirishda raqamli xizmatlarni soha bilan integratsiyalash zamon taqozasiga aylanmoqda. Buning natijasida, iste'molchilar talabiga tez javob berish, xizmat sifatini oshirish shuningdek, bozorni tahlil qilish imkoniyatini beradi. Tahlil natijalariga ko'ra, xizmat ko'rsatish sohasida quyidagi raqamli xizmatlar turlari eng samaradorlikka erishish imkonini beradi:

- Raqamli marketing- xizmat ko'rsatish sohasining bozor qamrovini globallashtirish imkonini beradi[6]. Masalan, O'zbekistonning media bozorlarga kiritilayotgan investitsiyalar hajmi 2018 yildan hozirgi vaqtgacha ijobiy o'sishga ega (2-rasm);
- Onlayn to'lov tizimlari- xizmat ko'rsatish sohasida eng asosiy mezonlaridan biri bo'lib, to'lov qulayligini oshiradi;
- Sun'iy intellekt bilan amalga oshiriladigan chatlar- iste'molchilarga 24/7 rejimida xizmat ko'rsatish orqali, qulaylikni oltiradi;
- Big data tahlili- menejerlarga katta hajmdagi ma'lumotlarni tahlil qilishda ixchamlashtirish imkonini berganligi sababli, xizmat ko'rsatish jarayonida yo'l qo'yilayotgan xatolarni minimallashtirish imkoniyati yaratiladi, natijada korxonalarning raqobatbardoshligi ortadi[7];
- Xizmatlarni robotlashtirish- xizmatlarni avtomatlashtiradi va inson omilini kamaytiradi[8].

Tahlil natijalariga ko'ra, davlatning xizmatlar sohasini rivojlantirishga qaratilgan qonun hujjatlari tarmoqda moliyaviy qo'llab-quvvatlash, raqamli infratuzilmani mustahkamlash hamda tadbirkorlik sub'ektlariga keng imkoniyatlar yaratilishini ta'minlamoqda. Bu kabi ishlarning olib borilishi natijasida O'zbekiston iqtisodiyotining barqaror va innovatsion rivojlanish modeliga o'tishda xizmatlar sektorining ahamiyati yuqoriligini ta'minlab bermoqda. Umuman olganda, xizmat ko'rsatish sohasi raqamli iqtisodiyot sharoitida yangi bosqichga ko'tarilib, iqtisodiy o'sish, raqobatbardoshlik, mehnat unumdorligi va ijtimoiy farovonlikni ta'minlovchi asosiy strategik yo'nalish sifatida namoyon bo'lmoqda. Raqamli transformatsiya, innovatsion boshqaruv va xalqaro standartlarga mos xizmatlar tizimini yaratish — ushbu sohaning barqaror va uzoq muddatli rivojlanishining ilmiy-nazariy asosidir.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xizmat ko'rsatish sohasida raqamli xizmatlarning joriy etilishi korxonalarning raqobatbardoshligini oshirishning eng muhim strategik omillaridan biri bo'lib bormoqda. Raqamli texnologiyalar mijozlar uchun tezkorlik, qulaylik va sifatni ta'minlaydi, korxonalar uchun esa operatsion xarajatlarni kamaytirish, xizmatlarni avtomatlashtirish, bozor talablari haqida real vaqt ma'lumotlarga ega bo'lish imkonini yaratadi. Onlayn platformalar, mobil ilovalar, elektron to'lovlar, CRM tizimlari va sun'iy intellekt asosidagi xizmatlar mijozlar oqimini ko'paytiradi, ulardan keladigan daromadni oshiradi hamda korxonalarga innovatsion ustunlik beradi. Shu bois raqamli xizmatlar bugungi xizmat ko'rsatish korxonalarining barqaror rivojlanishida hal qiluvchi ahamiyatga ega. Yuqoridagilarni inobatga olgan holda quyidagi takliflarni ilgari suramiz:

1. Korxonalarda kompleks raqamlashtirish strategiyasini joriy etish

Korxonalar raqamli xizmatlarni tasodifiy emas, balki strategik reja asosida joriy etishi kerak. Buning uchun:

- mijozlar bilan ishlash jarayonini raqamlashtirish (CRM),
- xizmatlarni onlayn ko'rsatish platformalarini yaratish,
- ichki operatsion jarayonlarni avtomatlashtirish kabi chora-tadbirlar belgilangan dastur asosida amalga oshirilishi lozim.

2. Raqamli xizmatlar sifatini oshirish uchun xodimlarning raqamli ko'nikmalarini rivojlantirish

Raqamli mahsulotlardan to'liq foydalanish uchun korxonada malakali kadrlar bo'lishi shart. Shu bois:

- xodimlar uchun raqamli savodxonlik bo'yicha muntazam treninglar,
- IT-yordam xizmatini mustahkamlash,
- xizmat ko'rsatish xodimlariga onlayn mijozlar bilan ishlash bo'yicha o'quvlar tashkil etilishi raqamli xizmatlarning samaradorligini sezilarli oshiradi.

3. Mijozlarga yo'naltirilgan raqamli xizmatlarni kengaytirish

Korxonalar mijoz ehtiyojini chuqur tahlil qilib, unga mos raqamli xizmatlarni taklif etishi kerak. Buning uchun:

- mobil ilovalar orqali buyurtma, bron qilish va to'lovlar,
- personalizatsiya qilingan xizmatlar (masalan, AI asosida tavsiyalar),
- 24/7 onlayn qo'llab-quvvatlash tizimi joriy etilishi raqobatbardoshlikni sezilarli oshiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Boden M., Miles I. (ed.). Services and the Knowledge-based Economy. - Psychology Press, 2000.; Eichengreen B., Gupta P. The two waves of service-sector growth // Oxford Economic Papers. - 2013. - № 1. - pp. 96-123.; Eschenbach F., Hoekman B. Services policy reform and economic growth in transition economies, 1990-2004. - The World Bank, 2005.; Triplett J.E., Bosworth B.P. Productivity in the US services sector: new sources of economic growth. - Brookings Institution Press, 2004.; Котлер Ф. Маркетинг-менеджмент // Экспрес-курс. 2-е изд / перевод с англ. Под ред. Божун С.Г. СПб.: Питер. 2005. - 301 с.; Normann R. Service management strategy and leadership in service business / EdR norman-NY. 2000. - 150 с.; Агапова Т.А., Серегина С.Ф. макроэкономика: Учебник / Под общей ред. д.э.н., проф. А.В.Сидоровича; МГУ им. М.В.Ломоносова - 4-е изд., перераб и доп. - М.: Дело и Сервис, 2007. - 214 с. Управление и организация в сфере услуг: теория и практика: Service Management and Operation - 2-е международ. изд. (пер. с англ под науч. ред. В.В.Кулибановой) / К.Х.Хаксевер, Б.П.Рендер, Р.С.Рассел. - СПб, 2002. - 751 с.
2. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. O'zbekiston Respublikasida xizmatlar sohasining asosiy ko'rsatkichlari. 2025- yil,20-mart.
3. A.Asenbaeva. Xizmat ko'rsatish korxonalari raqobatbardoshlik salohiyatini oshirish mexanizmlari. monografiya. "Ilimpaz" nashriyoti, 2025-yil, 7 bet.
4. Sh.M.Mirziyoyev. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi asosida demokratik islohotlar yo'lini qat'iy davom ettiramiz. "Xalq so'zi" gazetasi, 2021 yil 7 noyabr, №238 (8018).
5. Sh.Y.Xayrullayev. Raqamli iqtisodiyotda xizmat ko'rsatish sohasi rivojlanishining iqtisodiy ahamiyati. "RAQAMLI IQTISODIYOT" ILMIY-ELEKTRON JURNALI | 10-SON.
6. Chen, J. & Popovich, K. (2020). Digital transformation and service competitiveness. Journal of Service Management, 31(4), 623-645.
7. Verhoef, P. et al. (2021). Digital transformation: A multidisciplinary reflection. Journal of Business Research, 122, 889-901.
8. Porter, M. & Heppelmann, J. (2018). How smart connected products are transforming competition. Harvard Business Review.
9. <https://adindex.ru/publication/opinion/marketing/2023/04/311779.phtml>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 12

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>